

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Zuzana Džupinová

Využitie envirohier v kontexte edukácie žiakov s mentálnym postihnutím

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS: Mgr. Zuzana Džupinová

Kontakt na autora: Špeciálna základná škola s materskou školou internátna,
Duchnovičova 479, 06801 Medzilaborce
dudka2@centrum.sk

Názov OPS: Využitie envirohier v kontexte edukácie žiakov s mentálnym
postihnutím

Rok vytvorenia OPS: 2014
VII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Teťana Ustohalová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Hry, didaktické hry, aktivity, environmentálna výchova

Anotácia

Ponúkané envirohry majú v edukačnom procese posilniť prírodovedné myslenie a rozvoj pamäti žiakov s mentálnym postihnutím. Na základe týchto hier je ku každému tematickému okruhu vypracovaná modelová hodina s metodickým postupom a taktiež úlohami učiteľa. Práca je rozdelená do 3 kapitol. V prvej kapitole približujem špecifiká cieľovej skupiny, cieľ práce a kompetencie žiaka špeciálnej základnej školy orientované na konkrétne envirohry. Druhá kapitola je venovaná charakteristike a rozdeleniu didaktických hier. Tretia kapitola sa zaoberá návrhom modelových hodín podľa tematických okruhov. Záver ponúka zhrnutie pre pedagogickú prax.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI.....	7
2 VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV.....	9
2.1 Charakteristika hier a aktivít.....	9
2.2 Didaktické hry.....	9
2.3 Edukácia environmentálnej výchovy a medzipredmetové vzťahy.....	10
3 ENVIROHRY URČENÉ ŽIAKOM ŠPECIÁLNYCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL.....	13
3.1 Envirohry pre 6. ročník špeciálnych základných škôl.....	13
3.1.1 Továreň na kyslík.....	13
3.1.2 Naša Zem guľatá.....	15
3.1.3 Kráľovstvo zvierat.....	16
3.1.4 Všetkožrút.....	17
3.1.5 Kráľovstvo rastlín.....	19
3.2 Envirohry pre 7. ročník špeciálnych základných škôl.....	20
3.2.1 Kde bývam?.....	20
3.2.2 Les nie je smetisko.....	22
3.2.3 Neber mi môj dom.....	23
3.2.4 Ja separujem, ty separuješ.....	24
3.2.5 Ktorá rastlina je tá moja?.....	25
3.3 Aplikácia envirohier a ich pôsobenie na žiakov (spätná väzba).....	27
Záver.....	28

ÚVOD

Ak máme pochopiť skutočnú hĺbku ekologických problémov, musíme si v prvom rade uvedomovať základné zákonitosti vzťahu medzi živou prírodou a prostredím, ktoré platia pre jednotlivé organizmy i pre súbory rozličných organizmov na súši aj vo vode. Pri rozvíjaní osobnosti žiaka máme na zreteli aj tie poznávacie oblasti, ktoré sa premietnu do jeho bezprostredného okolia, do každodenného života a práce. Následne môžeme tvorivo a s plnou zodpovednosťou začať dôsledne rešpektovať zákony prírody v záujme nášho života i v záujme celej našej planéty. Súčasná škola by mala vychovávať žiaka tak, aby sa v budúcnosti vedeli úspešne zapojiť do života spoločnosti. Týka sa to aj žiakov s mentálnym postihnutím.

Cieľom práce je ponúknuť konkrétne envirohry, ktoré v edukačnom procese podmieňujú prírodovedné myslenie, rozvíjajú myšlienkovú aktivitu, posilňujú vedomé osvojovanie učiva, podporujú rozvoj pamäti. Úroveň ekologického a prírodovedného vzdelania, okrem iného, významne ovplyvňuje vzťah k prírode a postoj k vlastnému zdraviu. Envirohry v edukačnom procese by mali mať vždy určený cieľ, pravidlá, podľa ktorých treba postupovať a napokon výsledok danej enviroaktivity. Na základe vytvorených envirohier sú následne vypracované modelové hodiny na vybrané aktivity pre každý tematický okruh z environmentálnej výchovy takým spôsobom, aby pomáhali žiakom v edukačnom procese a prispievali k pohodovej atmosfére na vyučovaní. Ponúknuté envirohry odporúčam pre aplikáciu v edukačnom procese primárneho vzdelávania.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Túto prácu tvoria 3 kapitoly. Prvá kapitola špecifikuje cieľovú skupinu, pre ktorú prácu odporúčam, približuje cieľ práce a kompetencie žiaka špeciálnej základnej školy. Druhá kapitola sa zaoberá stručným prehľadom o súčasnom stave skúmanej problematiky a ponúka charakteristiku didaktických hier všeobecne ako jednu z metód edukačného procesu aj z hľadiska ekológie. V tretej kapitole sú návrhy jednotlivých envirohier a modelové hodiny. Záver prináša praktické overenia – spätnú väzbu žiakov a odporúčania pre špeciálnopedagogickú prax.

Špecifikácia cieľovej skupiny, pre ktorú je práca odporúčaná:

- **Kategória:** učiteľ špeciálnej základnej školy
- **Žiak:** žiak špeciálnej základnej školy
- **Škola, ročník:** špeciálna základná škola, šiesty, siedmy ročník
- **Vyučovacie predmety:** vlastiveda, slovenský jazyk, hudobná výchova, matematika, telesná výchova, pracovné vyučovanie, výtvarná výchova

Cieľ práce

Ponúknuť pedagógom konkrétne envirohry, ktoré v edukačnom procese podmieňujú prírodovedné myslenie, rozvíjajú myšlienkovú aktivitu, posilňujú vedomé osvojovanie učiva, podporujú rozvoj pamäti.

Kompetencie žiaka špeciálnej základnej školy

Sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)

- v priebehu realizácie envirohier sa vyjadruje súvisle ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania,
- rozumie obsahu písaného textu, napísaným pokynom, úlohám, rôznym názvom v aktivitách,
- vie samostatne písomne komunikovať, zapisuje potrebné údaje do tabuliek,
- pri plnení aktivít dokáže určitý čas sústredene počúvať pedagóga, dokáže prijať a rešpektovať názory spolužiakov,
- je schopný vyjadriť svoj názor a obhájiť ho, dokáže odprezentovať svoju prácu,
- správa sa v skupine a kolektíve podľa spoločenských pravidiel a noriem, dodržiava pravidlá fair play,
- preberá spoluzodpovednosť za seba aj za činnosť skupiny, prejavuje nadšenie pri dosiahnutí skupinového úspechu,
- Kompetencia (spôsobilosť) v oblasti matematického a prírodovedného myslenia:
- rozumie a používa základné pojmy z oblasti prírodných vied – životné prostredie, ochrana životného prostredia, kyslík, kyslý dážď, prírodnina, prírodné spoločenstvo, ekosystém, separácia,
- chápe základné prírodné javy v ich vzájomnej súvislosti, vie porovnávať a objavovať vzťahy medzi predmetmi a javmi,
- má vytvorené vedomie o ekológii, je zodpovedný voči prírode, chápe význam potreby ochraňovať prírodu pre budúce generácie,

Kompetencie (spôsobilosť) v oblasti informačných a komunikačných technológií:

- prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií,
- využíva rôzne možnosti zhromažďovania informácií z kníh, časopisov, encyklopédií, z médií a internetu,

Kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť sa:

- dokáže pracovať samostatne s učebnicami, pracovnými zošitmi a pomôckami,
- získané vedomosti dokáže uplatniť v rozličných situáciách a podmienkach, pri realizácii envirohier,
- prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení, pri súťažení,
- hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých,

Kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy:

- rozpozná problémové situácie v priebehu realizácie envirohier, adekvátne svojej úrovni a skúsenostiam navrhuje riešenia na ich prekonanie,
- dokáže popísať problém, skúša viaceré možnosti riešenia problému,

Osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti):

- uvedomuje si vlastné potreby, túžbu po víťazstve, využíva svoje možnosti,
- dokáže odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov,
- je schopný počúvať, diskutovať, vysloviť svoj názor, rešpektuje názor spolužiakov
- v priebehu realizácie aktivít dokáže spolupracovať v skupine, pracovať pre kolektív,

Kompetencia (spôsobilosť) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry:

- správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám, dokáže prijať aj prehru, sklamanie bez negatívnych emócií (ISCED 1).

2 VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV

Hru môžeme považovať za nejbežnejší jav detstva, avšak nielen v tomto období. Je to činnosť, ktorá poskytuje zábavu, rozptýlenie, prináša veselú náladu pre jednotlivcov rôzneho veku. Je to príliš rôznorodá a ovplyvniteľná činnosť, ktorá sa nedá definovať v celku. Snažila som sa preto priblížiť tie najvýstižnejšie definície hry a preto sa v niektorých prípadoch odvolávam aj na staršie literárne zdroje. V tejto časti práce definujem základné pojmy ako hra, didaktická aktivita, environmentálna výchova.

2.1 Charakteristika hier a aktivít

Podľa Brožíka (1987) sa hra človeka ku skutočnosti približuje ako cvičné uplatnenie jeho schopností pri riešení úloh, ktoré sú analogické so skutočnými úlohami.

V Pedagogickom slovníku sa dozvedáme, že hra je analógia spontánnej činnosti detí a žiakov, ktorá sleduje (pre žiakov nie vždy zjavným spôsobom) didaktické ciele. Môže sa odohrávať v učebni, v telocvični, na ihrisku, v prírode. Má svoje pravidlá a vyžaduje priebežné riadenie, záverečné vyhodnotenie. Je určená jednotlivcom aj skupinám žiakov. Rola pedagogického vedúceho má široké rozpätie od hlavného organizátora až po pozorovateľa. Jej prednosťou je stimulačný náboj, lebo prebúdza záujem, zvyšuje angažovanosť žiakov na vykonávaných činnostiach, podnecuje ich tvorivosť, spontánnosť, spoluprácu aj súťaživosť, núti ich využívať rôzne poznatky a schopnosti, zapájať životné skúsenosti, niektoré hry sa približujú modelovým situáciám z reálneho života (Průcha, Walterová a Mareš, 1998).

Hra koordinuje sieť učebných stratégií tak, že ich spája. Všetky hry však majú svoje typické pravidlá, ktorým sa musia žiaci podriadiť. Títo spomínaní jednotlivci sú následne vedení k disciplíne a pevnej vôli (Naša škola, 1998 – 1999, roč. 3)

2.2 Didaktické hry

Ako uvádza Obert (2002, str. 236) „*didaktická hra podobne ako hry má zábavnú a rekreačnú funkciu, ak by ju z akýchkoľvek príčin stratila, prestáva byť hrou. Program a účelovosť didaktickej hry musí byť preto stanovený vo vzájomnej spojitosti a prepojenosti s ostatnými výchovnými úsiliami a nesmie sledovať len úzke vzdelávacie ciele*“.

Ak začleníme hru do edukačného procesu, hovoríme už o didaktickej hre, ktorá má svoj cieľ, pravidlá, ktorá overuje isté charakterové vlastnosti, schopnosti, zručnosti. Didaktická hra teda musí byť primeraná veku, musí zodpovedať úlohám výchovnej práce. Didaktická hra je priamo konštruovaná tak, aby hrovou formou rozvíjala poznávaciu funkciu. Má značný vplyv na:

1. kognitívizáciu žiakov,
2. motiváciu a aktivizáciu žiakov,
3. emocionalizáciu žiakov,
4. socializáciu žiakov,
5. komunikáciu žiakov,
6. kreatívizáciu žiakov(Hricová, Jakubíková, Tulenková, 2003).

Realizácia didaktickej hry má dve fázy: prípravnú a realizačnú fázu. Učiteľ by sa mal pripraviť hlavne na prípravnú fázu didaktickej hry, ktorá ovplyvňuje správny priebeh

a vysokú úspešnosť hry. Pedagóg si vymedzí presný výchovno – vzdelávací cieľ, ktorý chce splniť realizáciou akejkoľvek didaktickej hry. V prípravnej fáze treba žiakom predložiť pravidlá hry, ktoré vytvoria atmosféru záujmu, sústredenia na hru. V druhej realizačnej fáze sa má zistiť, či zadaná didaktická hra splnila to, čo sa od nej očakávalo a spolu s tým sa má dosiahnuť u žiakov pocit zážitkov a radosti z činnosti (Naša škola, 1998 – 1999, roč. 3). Obert (2002) pre priebeh didaktickej hry odporúča zachovať tento metodický postup:

1. príprava žiakov na hru vhodnou motiváciou,
2. vysvetlenie pravidiel a organizácia hry,
3. overenie pochopenia pravidiel hry,
4. vlastný priebeh hry,
5. vyhlásenie víťazov.

Autor zároveň pripomína, že nie každá hra musí mať súťažný charakter. Každá hra musí mať pravidlá. Hra je činnosť človeka, ktorej hlavným cieľom je uvoľnenie a pobavenie. So zábavnými a hravými činnosťami sa žiak stretáva v každom období. Hry patria medzi najvýznamnejšie výchovné a vzdelávacie prostriedky (Obert, 2002)

2.3 Edukácia environmentálnej výchovy a medzipredmetové vzťahy

Environmentálna výučba naliehavo apeluje po rozšírení a prehĺbení priameho kontaktu žiakov s prírodou. Snaha o maximálne využívanie kontaktu s prírodou, práce so živými prírodninami a priame pozorovanie by sa mala stať primárnou a výraznou dominantou výučby ekológie a environmentalistiky. Zručnosti a návyky získané pri práci v prírode nie sú adekvátnou náhradou klasického vyučovania v edukačnom procese. Sú však nezastupiteľnou formou vyučovania najmä pri získavaní vedomostí týkajúcich sa prírodných zvykov, väzieb a javov v prírode. Aj v edukačnom procese zameranom na ekológiu a prírodu, didaktické hry rozdelíme podľa cieľa, počtu hráčov, druhu reakcie, tempa práce, počtu aplikácií (Naša škola, 1999 – 2000, roč. 3).

Kárová (1996) rozdeľuje didaktické hry nasledovne:

Podľa cieľa:	a) poznávacie, b) kontrolné (na preverovanie vedomostí),
Podľa počtu hráčov:	a) individuálne, b) skupinové, c) kolektívne,
Podľa druhu reakcie:	a) pohybové, b) pokojné,
Podľa tempa práce:	a) hry na rýchlosť, b) na kvalitu,
Podľa počtu aplikácií:	a) špecifické (sú pevne stanovené pravidlá), b) univerzálne (prispôsobujú sa veku žiakom).

Didaktické hry z hľadiska environmentalistiky:

1. Hry zamerané na ochranu prírody a krajiny
2. Hry zamerané na využívanie zložiek životného prostredia
3. Hry zamerané na prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana
4. Hry zamerané na ľudské aktivity a problémy životného prostredia

5. Hry zamerané na vzťah človeka k prostrediu (Štátny vzdelávací program, 2009).

Z obsahu charakteristiky environmentalistiky musí vyplynúť, že žiak má pochopiť vzájomné vzťahy medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. K tomu by mali prispieť aj didaktické hry a ich riešenie. Podľa autoriek Hricovej, Jakubíkovej a Tulenkovej (2003, str. 7) sú pre žiakov „výhodnejšie exteriérové hry, sú vhodnejšie pre výchovu k ochrane životného prostredia ako interiérové“. V závislosti od typu prostredia hry delia:

1. Špecifické hry – sú viazané na určitý typ biotopu, aktivity je možné zamerať na rastlinné a živočíšne spoločenstvá, chránené rastliny.
2. Nešpecifické hry – môžeme ich hrať kdekoľvek v prírode bez prípravy, herný plán a pravidlá hry ale musíme prispôbovať miestu, kde aktivitu zrealizujeme a ročnému obdobiu, v ktorom budeme danú aktivitu realizovať.

Ako autorky ďalej pokračujú, sú aj také hry, ktoré si žiaci tvoria sami. Dokážu si ich vymyslieť aj na základe poznatkov, ktoré získali na vyučovaní alebo z vlastných skúseností, pozorovaní, sledovaní, štúdiom nejakej literatúry im veku primeranej, čítaním kníh, sledovaním filmov a dokumentov o prírode a jej zložkách, ochrane, funkcii.

Charakteristické znaky hier v prírode:

1. hra prináša radosť,
2. hra slúži k učeniu,
3. hra nemá charakter výsledného konania, je samoúčelná,
4. hru považujeme za envirohru, ak nastáva niektorý z nasledujúcich prípadov (pravidlá obsahujú pojmy z ekológie, environmentalistiky, na vykonávanie pokynov v danej aktivite sú potrebné prírodovedné vedomosti, buď získané a lebo naučené, alebo nejako sprostredkované) (Hricová, Jakubíková, Tulenková, 2003).

Každá envirohra, ktorú uvádzam v tejto práci, zahŕňa aj medzipredmetové vzťahy. Z tohto dôvodu stručne priblížim aj tento termín, ktorý je frekventovaný v edukačnom procese.

Medzi témami rôznych vyučovacích predmetov sa vytvárajú medzipredmetové vzťahy a to z viacerých dôvodov (Mošna a kol., 1990):

- Téma jedného vyučovacieho predmetu sa opiera o poznatky z ďalšieho vyučovacieho predmetu.
- Žiaci majú mať ucelený obraz o danom jave, musia chápať, že poznatky získané v jednotlivých vyučovacích predmetoch tvoria jednotu, v ktorej sa každý vyučovacích predmet viaže na ostatné a to v mnohých súvislostiach.
- Z medzipredmetových vzťahov musí súčasne vyplývať odlišnosť.

Medzi jednotlivými vyučovacími predmetmi sa koordinujú vzťahy s učebnými osnovami na úrovni tematických celkov alebo jednotlivých tém.

3 ENVIROHRY URČENÉ ŽIAKOM ŠPECIÁLNYCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

V tejto časti práce prinášam konkrétne návrhy envirohier, ktoré sú difirencované do dvoch ročníkov špeciálnej základnej školy. Realizovať ich môžeme v priebehu vyučovania vlastivedy a biológie, počas pobytu vonku, v priebehu branných dní.

3.1 Envirohry pre 6. ročník špeciálnych základných škôl

V každom tematickom celku oboznamujem žiakov s možnosťami ochrany prírody, krajiny v ich okolí aj mimo okolia, vo svete, približujem žiakom život v lese, vysvetľujem, aká je jeho funkcia, ako sa šetrne hospodári s vodou. Približujem niektoré enviro pojmy, pojmy z prírodovedy. Prakticky žiakom predvediem, čo znamená starostlivosť o celý rad prírodných zdrojov na našej planéte a ako si udržiavať čisté životné prostredie. U žiakov rozvíjam predstavy o prírodných zdrojoch, ich obnove. Vysvetľujem, aký majú význam pre človeka, ako ich vieme využiť pre svoje účely v pozitívnom vzťahu k prírode a k človeku. Ďalej približujem tematiku odpadov, triedenia odpadov, hospodárenia s odpadmi, triedenia, recyklovania, ako to všetko vplýva na ochranu prírody. Žiakov oboznamujem s pojmom prírodný odpad, ako dlho je v prírode, ako dlho zaniká v prírode, čo je to bioprodukt, prečo je pre nás výhodný a ako vplýva triedenie odpadu na naše zdravie. Aktivity zameriavam na ochranu životného prostredia v našom okolí, v okolí nášho bývania, školy, v našom meste. V aktivitách sa naučíme ako vplýva zdravé životné prostredie na naše zdravie. Týmto envirohrami sa usilujem dosiahnuť u žiakov pozitívny prístup k prírode, jej ochrane, snažím sa rozvíjať schopnosť k práci v skupinách, deliť si úlohy, získavať informácie o stave životného prostredia.

3. 1. 1 Továreň na kyslík

Tematický okruh: Ochrana prírody a krajiny

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. zopakujeme so žiakmi, čo je dôležité pri ochrane prírody, krajiny, ako sa to realizuje v praxi, žiakov je potrebné aj vhodne motivovať, v prípade tejto aktivity boli do motivácie zaradené hádanky o prírode, žiaci sa zapájali do rozhovoru,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno - vzdelávacieho cieľa, vysvetlíme žiakom pravidlá hry, vymedzíme v hre presne to, čo sa môže a čo nie, dbá sa na prísne dodržiavanie pravidiel, v priebehu hry učiteľ podľa situácie dovoľí čiastočne obmeniť pravidlá hry,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, čím si zároveň overí, či žiaci pochopili týmto pravidlám,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje ako jej realizátor, žiaci pracujú samostatne, neboli rozdelení do skupín, pri čítaní textu žiaci pracujú podľa pokynov, predstavujú stromy, potom svoje zážitky prenesú na papier,
5. realizačná fáza - v tomto prípade žiaci nemali jednoznačného víťaza, záverom hry bolo slovné zhodnotenie správania sa všetkých žiakov a vytvorených ich prác.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ a vypracovať postup k jeho dosiahnutiu,
- vzbudzovať záujem a dôveru,
- vysvetliť význam hry,
- dbať na dodržiavanie pravidiel,

- povzbudzovať žiakov.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 6. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Továreň na kyslík

Kognitívny cieľ: vysvetliť význam ochrany prírody, krajiny

Afektívny cieľ: verbálne vyjadriť úctu k prírode, jej ochrane

Psychomotorický: pohybom napodobniť kolísajúci sa strom

Doba trvania: 15 minút

Typ hry: Poznávacia didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Výtvarná výchova – zhotovenie kresieb, slovenský jazyk – hádanky, prírodoveda – príroda.

Pomôcky: farbičky, obrázky stromov, baliaci papier, lepidlo.

Kognitívna senzibilizácia: motivačné hádanky:

1. Umelcom je ona veľkým, krásu, zdravie núka všetkým. Chodiť do nej je výhoda. Čo je to? Predsa ...
2. Žena je, rastie jej brada, holí sa dva razy v roku, a čím je brada dlhšia, tým je lepšia.
3. Mám zelenú nôžku, na nej veľa kolienok. Čo mám ešte? Mám ešte aj korienok.
4. Vietor sa s ňou hráva, po stojačky spáva.

Postup: Učiteľ si na kôpku pripraví obrázky stromov, žiaci sa postavia so svojim obrázkom do kruhu a napodobnia strom (stoja rovno, nakrivo). Učiteľ číta žiakom príbeh o stromoch ktoré boli v lese šťastné, ale keď padal kyslý dážď, nastal výrub, stromy hynuli. Niektorí žiaci si ľahnú na zem. Učiteľ pokračuje v čítaní, stromy nemajú vlahu, nemajú vodu, vyschnú, blízko je skládka odpadu, ďalší žiaci si ľahnú na zem. Tí žiaci, ktorí ostanú stáť, to sú tie stromy, ktoré prežili. Nakoniec si žiaci na baliaci papier nalepia svoje obrázky stromov a do stredu kreslia spokojného usmiateho človeka – v lese.

Reflexia: 1. Ako sa vám páčila táto hra?

2. Poznáš nejaký pekný les, kde sú stromy šťastné?

3. Aký stromom by ste chceli byť?

4. Ako nám môžu byť stromy užitočné?

5. Bola to pre vás náročná práca?

6. Máte nejaký nápad, ako pomáhať prírode?

Žiakom sa envirohra veľmi páčila. Les je pre nich veľmi blízkym prostredím, keďže bývajú v jeho bezprostrednom okolí a sú jeho častými návštevníkmi (sezónny zber lesných plodov). Majú veľmi dobré poznatky o tom, ako sa majú v lese správať, ako sa vyhnúť možným nástrahám. Rozlišujú rôzne druhy stromov, či už listnatých alebo ihnličnatých. V priebehu tejto aktivity porozujem, že žiaci sú skutočne šťastní, cítia sa uvoľnene a slobodne.

V Prílohe 1 uvádzam príklady ďalších envirohier pre 6. ročník k tematickému okruhu Ochrana prírody a krajiny.

3. 1. 2 Naša Zem guľatá

Tematický okruh: Využívanie zložiek životného prostredia

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. zopakujeme so žiakmi, čo je dôležité pri ochrane prírody, krajiny, žiakov je potrebné aj vhodne motivovať, v prípade tejto aktivity sú do motivácie zaradené hádanky o prírode, žiaci sa zapájajú do hádania hádaniek,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, výklad je stručný a presný, vymedzí v hre presne to, čo sa môže a čo nie, dbá sa na dodržiavanie pravidiel,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, čím si overí, či žiaci porozumeli pravidlám hry,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje ako vedúci hry, žiaci pracujú v skupine, pri rozhovore spolu s učiteľom žiaci vyjadrujú svoje myšlienky, názory na prírodu, učiteľ žiakom pri tejto hre s jeho pomocou dodáva sebadôveru,
5. realizačná fáza - v tomto prípade žiaci nemali jednoznačného víťaza, záverom hry bolo slovné zhodnotenie správania sa všetkých žiakov, reakcie žiakov na danú problematiku a vytvorenie spoločnej práce.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ a vypracovať postup k jeho dosiahnutiu,
- vzbudzovať záujem a dôveru,
- vysvetliť význam hry,
- dbať na dodržiavanie pravidiel,
- povzbudzovať žiakov,
- uplatňovať fantáziu a predstavivosť.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 6. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Naša Zem guľatá

Kognitívny cieľ: vyjadriť vlastnými slovami význam prírody pre človeka

Afektívny cieľ: vymyslieť spôsob, ako zabrániť ďalšiemu ničeniu prírody

Psychomotorický cieľ: nalepovať pripravené obrázky na kruh z baliaceho papiera

Doba trvania: 15 minút

Typ hry: Skupinová didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Výtvarná výchova – zhotovenie kresieb, slovenský jazyk – hádanky, prírodoveda – príroda.

Pomôcky: baliaci papier, lepidlo.

Kognitívna senzibilizácia: motivačné hádanky:

1. Som zelená, voňavá aj farebná, ponúknem vás, hádaj čím? Zeleninou, ovocím.
Za zimy ju, holú, sniežik zahrieva. Zjari sa nám celá bielou odieva. V lete i na jeseň živí nás, až kým jej šaty zas nespáli mráz.
2. Na ihrisku zelená sa pekný a mäkký koberec. Na ňom kvietky, aká krása! Po čom to beháš? Odpovedz!

Postup: Žiaci si doma nakreslia niečo z prírody, alebo nejakú prírodninu. V triede máme pripravený veľký kruh z baliaceho papiera, ktorý predstavuje našu Zem. Žiaci si na papier nalepia svoje obrázky tam, kam chcú. Potom si v kruhu rozprávajú o znečisťovaní a ničení Zeme a ako to vplýva na našu planétu. Pri každom

negatívne učiteľ odtrhne ten papier, na ktorom sú rastlinky, živočíchy. Postupným odtrhávaním papierikov si žiaci uvedomujú, ako sa týmto naša planéta zbavuje týchto svojich krás, aké škody na nej páchame.

- Reflexia:** 1. Ako sa vám páčila táto hra?
2. Ktorý článok prírody by ste chceli byť?
3. Prečo chránime prírodu?
4. Bola to pre vás náročná práca?
5. Páčila sa vám práca v skupine?

V priebehu realizácie tejto envirohry žiaci najskôr veľmi ťažko znášali moment, keď som z obrázka odstraňovala rastliny, ktoré si sami vytvorili. Až po niekoľkých ďalších príkladoch pochopili význam tejto hry.

V Prílohe 2 uvádzam príklady ďalších envirohier pre 6. ročník k tematickému okruhu Využívanie zložiek životného prostredia.

3. 1. 3 Kráľovstvo zvierat

*Tematický okruh: Prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana
Metodický postup a realizácia envirohry:*

1. zopakujeme so žiakmi, čo je dôležité pri ochrane živočíchov, žiakov je potrebné aj vhodne motivovať, v prípade tejto aktivity sú do motivácie zaradené hádanky o zvieratkách, žiaci sa zapájajú do hádania hádaniek,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, ktoré sú zahrnuté v časti postupu hry, výklad musí byť presný, vymedzujeme v hre presne to, čo sa môže a čo nie,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, ktorými si zároveň overí aj to, či žiaci pochopili pravidlami hry,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje ako pozorovateľ, žiaci pracujú v skupinách, nekomunikujú medzi sebou, snažia sa o čo najrýchlejšiu prácu, učiteľ hru prerušuje len slovným medzihodnotením,
5. realizačná fáza – víťazom sa stala skupina s najväčším počtom napísaných zvieratiek, hra splnila svoj cieľ, žiaci si zopakovali skoro všetky druhy živočíchov, ktoré poznali.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ a vypracovať postup k jeho dosiahnutiu,
- vzbudzovať záujem a dôveru,
- vysvetliť význam hry,
- dbať na dodržiavanie pravidiel,
- usmerňovať žiakov pri práci v skupinách,
- udržiavať radostnú náladu z hry.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 6. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Kráľovstvo zvierat

Kognitívny cieľ: podľa pokynov vybrať zo skupiny zvierat konkrétne druhy živočíchov

Psychomotorický cieľ: orientovať sa v tabuľke

Afektívny cieľ: spolupracovať v skupine

Doba trvania: 15 minút

Typ hry: Skupinová didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: prírodoveda – živočíchy, slovenský jazyk – hádanky.

Pomôcky: papier, písacie potreby.

Kognitívna senzibilizácia: motivačné hádanky:

1. Kohút a sliepočka, majú v lese vajíčka.
2. Pestrý vták, čo škriekol z poľa. Dlhý chvost má. Hádaj, Oľa!
3. Ostrým zubom strom odpíli, hrádza stojí v druhej chvíli.
4. Rada býva v kožúšku, štekli psíčkovi na brušku.

Postup: Žiaci sú rozdelení do viacerých skupín. Každá skupina dostane tabuľku. V časovom limite, ktorý sleduje učiteľ, jednotlivé skupiny zapisujú do tabuľky čo najviac názvov zvierat a rozdeľuje ich do predpísaných kategórií. Po skončení časového limitu si každá skupina spočíta svoje názvy zvierat, ktoré majú zapísané v tabuľke. Za každé správne zvieratko si žiaci dajú jeden bod. Vyhráva tá skupina, ktorá má napísaných čo najviac druhov živočíchov.

- Reflexia:**
1. Ako sa vám páčila táto hra?
  2. Poznáte aj iné zvieratá z cudzích krajín?
  3. Aké zvieratko by ste chceli byť?
  4. Prečo chránime živočíchy?
  5. Bola to pre vás náročná práca?
  6. Páčila sa vám práca v skupine?

Žiaci mali najskôr problém s orientáciou v tabuľke. Z tohto dôvodu sme si museli niekoľkokrát zopakovať pravidlá hry a vyskúšať si správne priradenie zvierat do predpísaných kategórií. Neskôr sa tento problém eliminoval, avšak niektorí žiaci vyžadovali aj naďalej moju menšiu asistenciu. Súťaženie aj s časovým limitom sme si vyskúšali až po niekoľkých pokusoch bez tohto limitu.

V Prílohe 3 uvádzam príklady ďalších envirohier pre 6. ročník k tematickému okruhu Prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana.

3. 1. 4 Všetkožrút

Tematický okruh: Ľudské aktivity a problémy životného prostredia

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. zopakujeme so žiakmi, čo je dôležité pri triedení odpadov, žiakov je potrebné aj vhodne motivovať, v prípade tejto aktivity je zvolená motivačná rozprávka, ktorú prečíta učiteľ a následne tomu vedie so žiakmi motivačný rozhovor,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, ktoré sú zahrnuté v časti postupu hry, výklad musí byť presný, učiteľ si vymedzí vhodné formy a metódy pri prevedení hry,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, čím si zároveň overí, či žiaci porozumeli pravidlám hry,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje v priebehu celej hry ako pozorovateľ, žiaci pracujú v skupinách, nekomunikujú medzi sebou ako skupiny, snažili sa o čo najrýchlejšiu prácu, učiteľ hru prerušuje len slovným hodnotením,
5. realizačná fáza – víťazom sa stala skupina, ktorá v čo najkratšom časovom limite prilepila kartičky s odpadom ku správnej farbe odpadkového koša.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ a vypracovať postup k jeho dosiahnutiu,
- riešiť prípadné nedorozumenia,
- vysvetliť pravidlá hry,
- vytvárať vhodné prostredie pre učenie,
- učiteľ je zároveň ako inštruktor,
- pristupovať k tejto hre len ako pozorovateľ.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 6. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Všetkožrút

Kognitívny cieľ: aplikovať vedomosti o separácii v konkrétnej situácii

Psychomotorický cieľ: kresliť na väčšiu plochu odpadkové koše

Afektívny cieľ: vymyslieť pre Všetkožrúta aj ďalšie mená

Doba trvania: 15 minút

Typ hry: Skupinová didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Výtvarná výchova – panáčik, prírodoveda – farebné kontajnery.

Pomôcky: baliaci papier, farbičky, výkresy, kartičky s odpadkami.

Kognitívna senzibilizácia: motivačná rozprávka:

Rozprávka o Papierke, Škatulke, Plastovke a Sklovke.

Postup: Žiaci si na hodine výtvarnej výchovy v skupinách vytvoria panáčika vo veľkosti asi 20 cm. Na začiatku aktivity učiteľ prečíta žiakom rozprávku, žiaci vytvoria skupiny a na baliaci papier si každá skupina nalepí do stredu svojho panáčika, ktorého si pomenujú kráľ Všetkožrút. Okolo kráľa si žiaci pomocou učiteľa nakreslia farebné odpadkové koše. Potom dostane každá skupina kartičky s odpadom. V určenom časovom limite žiaci roztriedia kartičky podľa toho, kde čo patrí. Tieto kartičky nalepia k danému košu. Žiaci v závere hry navrhnu aj ďalšie mená pre kráľa Všetkožrúta.

- Reflexia:**
1. Ako sa vám páčila táto hra?
  2. Prečo je odpad potrebné triediť?
  3. Aké iné druhy odpadu poznáte?
  4. Triedite aj vy doma odpad?
  5. Bola to pre vás náročná práca?
  6. Páčila sa vám práca v skupine?

Žiakov upútal názov envirohry, Všetkožrút sa im zdal vtipný. Tak ako to bolo v prípade predchádzajúcej envirohry, aj v priebehu realizácie Všetkožrúta sme si museli niekoľkokrát aktivitu vyskúšať, kým sme si hru zahráli v určenom časovom limite. Žiaci sa vedeli správne orientovať, pravidlá hry pochopili.

V Prílohe 4 uvádzam príklady ďalších envirohier pre 6. ročník k tematickému okruhu Ľudské aktivity a problémy životného prostredia.

3. 1. 5 Kráľovstvo rastlín

Tematický okruh: Vzťah človeka k prostrediu

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. zopakujeme so žiakmi, čo je dôležité pri úprave okolia školy, domu, prečo je potrebné mať vo svojom okolí zeleň, žiakov je potrebné aj vhodne motivovať, v prípade tejto aktivity je motiváciou rozprávka o stromoch,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, ktoré sú zahrnuté v časti postupu hry, učiteľ zisťuje, či majú žiaci potrebné vedomosti, zaistí vhodné miesto na realizáciu tejto hry,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, ktorými si pedagóg zároveň môže overiť, či žiaci porozumeli pravidlám hry,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje v priebehu celej hry ako pozorovateľ, žiaci pracujú v skupinách, ktoré vopred vyberie učiteľ, na konci aktivity vystupuje ako rozhodca,
5. realizačná fáza – víťazom sa stala skupina, ktorá v čo najkratšom časovom limite pozbiera lístočky a pripevní ich správne stromu alebo rastline.

Pri tejto envirohre hre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ,
- stanoviť si spôsob hodnotenia,
- vysvetliť pravidlá hry,
- vytvárať vhodné prostredie pre hru,
- učiteľ je zároveň ako inštruktor,
- pristupovať k tejto hre ako pozorovateľ a rozhodca.

Uvádžam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 6. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Kráľovstvo rastlín

Kognitívny cieľ: vizuálne rozlíšiť niektoré druhy známych rastlín a stromov podľa ich charakteristických znakov

Psychomotorický cieľ: farebne označovať lístočky, pripínať lístky na stromy

Afektívny cieľ: spolupracovať s ostatnými členmi skupiny, vypočítať si aj ich odpovede

Doba trvania: 45 minút

Typ hry: Špecifická didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Telesná výchova – rýchlosť, pozornosť, slovenský jazyk – rozprávka.

Pomôcky: lístočky s názvami stromov, rastlín, farebné fixky.

Kognitívna senzibilizácia: motivačná rozprávka: Ako sa stromy skamarátili.

Postup: Učiteľ napíše na lístočky názvy stromov, rastlín, ktoré rastú v okolí školy. Potom tie lístočky popripína na stromy, rastliny ale tak, že ich pomieša. Pripevní lístok na strom so zlým názvom. Žiaci sú rozdelení do skupín, každá skupina hľadá pripevnené lístočky, berie ich a hľadá správny strom, alebo rastlinu a pripevní k nemu správny názov. Vyhráva tá skupina žiakov, ktorá nájde a správne popripína lístky k stromom, rastlinám. Učiteľ dá na začiatku aktivity každej skupine jednu farebnú fixku, aby si mohli označovať svoje lístočky svojou farbou, aby mohol učiteľ na záver ľahšie spočítať správne priradenia.

Učiteľ je celú hru iba ako pozorovateľ. Až na konci aktivity vystupuje ako rozhodca.

- Reflexia:**
1. Ako sa vám páčila táto hra?
  2. Poznáte názvy okolitých stromov?
  3. Aké iné stromy poznáte?
  4. Aké stromy a rastliny rastú pri vašom dome?
  5. Bola to pre vás náročná práca?
  6. Páčila sa vám práca v skupinách?

Reakcie žiakov v priebehu realizácie tejto envirohry boli veľmi pozitívne. Ako som už uviedla v prípade prvej hry, žiaci veľmi dobre poznajú stromy a rastliny vo svojom okolí. Menšie problémy nastali pri určovaní niektorých druhov kvetov.

V Prílohe 5 uvádzam príklady ďalších envirohier pre 6. ročník k tematickému okruhu Vzťah človeka k prostrediu.

3. 2 Envirohry pre 7. ročník špeciálnej základnej školy

V tomto tematickom okruhu sa snažím žiakom vysvetliť, ako funguje ekosystém, čo spája živočíchov, čo ich rozdeľuje, čo má spoločné les, lesné spoločenstvo, aké sú tam vzájomné vzťahy a vplyva zásah človeka do tohto systému. U žiakov sledujem, ako si všímajú prírodné spoločenstvá. Zaradené envirohry sú zamerané na ochranu vody, čistotu vody, význam vody a života na Zemi, našej planéte. Týmito aktivitami by si mali žiaci priblížiť život na Zemi, prečo je pre život na Zemi dôležité ochraňovať prírodu a starať sa o ňu, neznečisťovať ju. U žiakov rozvíjam schopnosť komunikovať s ostatnými na tému príroda, jej ochrana, starostlivosť o ňu, ako ľudia využívajú prírodné zdroje pre svoje potreby, pre svoj život, ako je človek ovplyvňovaný ich vyčerpatelnosťou alebo ich nedostatkom. Ďalším mojím zámerom je u žiakov rozvíjať schopnosť využívať prírodné zdroje nutné pre život, podporovať pozitívny vzťah k ochrane životného prostredia prostredníctvom praktických aktivít. Prostredníctvom envirohier sprostredkovávam žiakom informácie o odpadoch, triedení odpadu, ochrane životného prostredia pomocou triedenia odpadu, recyklovanie odpadu, žiakom vysvetľujem vplyv zdravého a čistého životného prostredia na život človeka. Pozorujem, ako žiaci pracujú samostatne, aj v skupinách, ako vedia rozlišovať, čo je príroda a jej ochrana. U žiakov sa snažím „prebudit“ pochopenie, ako si zveľaďovať svoje okolie, kde bývam, kde žijem, ako sa o neho starať a ako dosiahnuť vysokú kvalitu života z pohľadu environmentalistiky.

3. 2. 1 Kde býva

Tematický okruh: Ochrana prírody a krajiny

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. motivácia žiakov – motivačné hádanky, vzbudenie záujmu o hru,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, učiteľ zisťuje, či majú žiaci potrebné vedomosti, zaistí vhodné miesto na realizáciu tejto hry,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, ktorými si zároveň overí, či žiaci pochopili týmto pravidlám,

4. učiteľ pri tejto hre vystupuje v priebehu celej hry ako pozorovateľ, žiaci pracujú v skupinách, ktoré vopred pripraví učiteľ, na konci aktivity vystupuje ako rozhodca,
5. realizačná fáza – víťazom sa stala skupina, ktorá v čo najkratšom časovom limite a správne priradila živočíchov do príslušných ekosystémov.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ,
- riadiť celú činnosť hry,
- vysvetliť pravidlá hry,
- kontrolovať časový limit, nemeniť ho,
- učiteľ je zároveň ako inštruktor,
- pristupovať k tejto hre ako pozorovateľ a rozhodca.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 7. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Kde býva

Kognitívny cieľ: priradiť niektoré druhy zvierat k príslušnému ekosystému

Psychomotorický cieľ: nalepovať obrázky zvierat na konkrétne miesto

Afektívny cieľ: verbálne vyjadriť svoje emócie v priebehu hry a po jej ukončení

Doba trvania: 10 minút

Typ hry: Skupinová didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Slovenský jazyk – hádanky, výtvarná výchova – príroda.

Pomôcky: baliaci papier, obrázky zvierat, lepidlo.

Kognitívna senzibilizácia: motivačné hádanky:

1. Háďaj, ktorý vták, ťahá žaby z mlák?
2. Cestuje po blate v ružovom kabáte. Má ružový plášť, zvlášť miluje dážď.
3. Nemá nôh a nemá rúk, vyzerá to ako drúk. Nohy nemá, chodiť môže, vie vyliezť aj z vlastnej kože.

Postup: Na baliacom papieri sú nakreslené prírodné spoločenstvá: rybník, les, močiar, pole, lúka. V strede je veľa obrázkov zvierat, ktoré v týchto spoločenstvách žijú. Žiaci sú rozdelení do skupín, každá skupina dostane jeden ekosystém, úlohou žiakov je nájsť v kope obrázkov tie, ktoré patria do ich ekosystému, nalepia tam obrázky zvieratiek. Vyhráva tá skupina, ktorá má úlohu splnenú najrýchlejšie a správne rozdelené a nalepené obrázky zvierat.

- Reflexia:**
1. Ako sa vám páčila táto hra?
  2. Poznáte všetky živočíchy žijúce na suchu, vo vode?
  3. Aké iné živočíchy poznáte?
  4. Máte doma nejaké zvieratko?
  5. Ako sa staráte o vaše zvieratko?
  6. Páčila sa vám práca v skupinách?

Žiaci nemali takmer žiadne problémy pri zaradovaní jednotlivých zvierat do príslušného ekosystému. Veľmi radi, aj keď to nebolo ich úlohou, napodobňovali pohyb zvierat, zvuk, ktorý vydávajú. Vymenovali spôsob ich obživy. V niektorých prípadoch vedeli určiť aj význam týchto zvierat pre človeka.

3. 2. 2 Les nie je smetisko

Tematický okruh: Využívanie zložiek životného prostredia

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. motivácia žiakov – motivačný rozhovor o ochrane vody, pôdy v lesoch,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hravú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, učiteľ zisťuje, či majú žiaci potrebné vedomosti o danej problematike,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, čím si overí, či žiaci pochopili pravidlám hry,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje ako pozorovateľ, potom ako poradca, žiaci pracujú samostatne, na konci hry učiteľ vyžadoval od žiakov konkrétne vysvetlenia,
5. realizačná fáza – hry splnila očakávania, žiaci pochopili, čo je ochrana lesa, znečisťovanie, víťazom bol žiak, ktorý mal dobré nápady na odstránenie odpadkov.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ,
- vysvetliť pravidlá hry,
- kontrolovať dodržiavanie pravidiel,
- učiteľ je pozorovateľ,
- vyhodnotiť túto hru čo najobjektívnejšie.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 7. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Les nie je smetisko

Kognitívny cieľ: vysvetliť, aké následky má znečisťovanie lesa pre prírodu, človeka, zvieratá

Psychomotorický cieľ: rozhadzovať „odpadky v lese“

Afektívny cieľ: navrhnuť riešenie ako predchádzať znečisťovaniu lesa

Doba trvania: 15 minút

Typ hry: Individuálna didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Telesná výchova – pohyb v priestore, prírodoveda – znečisťovanie okolia.

Pomôcky: papier, plasty, krabice, sklenené poháre, fľaše so sirupom, fľaše od saponátov, obaly z cukríkov, farebný papier.

Kognitívna senzibilizácia: motivačný rozhovor.

Postup: Z triedy si urobíme les, kde sa budeme prechádzať. Každý žiak si počas chôdze vyberie jeden kus odpadku, ktorý odhodí na zem. Potom dá učiteľ pokyn pre žiakov, aby opustili les (triedu) a teraz sa na to pozreli. Žiaci hodnotia, čo zanechali svojim správaním v lese, a ako sa týmto znečistila pôda, voda v lese. Hra sa končí víťazom toho žiaka, ktorý čo najlepšie vysvetlí, ako tie odpadky z lesa odstránime a prečo sú pre les škodlivé.

Reflexia: 1. Ako sa vám páčila táto hra?

2. Boli ste už niekedy v lese?

3. Ako sa správame v lese?

4. Prečo sú pre nás odpadky škodlivé?

5. Robila vám hra nejaké problémy?

6. Páčila sa vám samostatná práca?

Žiaci reagovali opäť pozitívne, ako to bolo v prípade realizácie prvej envirohry. Niektoré návrhy, ako dostať odpadky z lesa, nás pobavili a rozosmiali. Konkrétne riešenia tak boli nereálne a žiakov som musela usmerniť.

V Prílohe 6 uvádzam príklad ďalšej envirohry pre 7. ročník k tematickému okruhu Využívanie zložiek životného prostredia.

3. 2. 3 Neber mi môj dom

Tematický okruh: Prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. motivácia žiakov – motivačné hádanky o prírode, zvieratkách,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, vysvetlí, aby žiaci dodržiavali tieto pravidlá z dôvodu bezpečnosti pri hraní tejto hry,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje ako realizátor, žiaci pracujú v skupinách, potom kolektívne, na konci hry učiteľ zisťuje pomocou otázok, ako žiaci pochopili významu tejto hry,
5. realizačná fáza – hra splnila očakávanie, žiaci mali z hry veľké potešenie a zábavu, aj vedomosti o prírodnom prostredí rastlín a živočíchov.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ a jeho plnenie bez pripomienok,
- vysvetliť pravidlá hry,
- sústrediť žiakov na prácu v kolektíve,
- učiteľ je realizátor,
- svojím prístupom posilňuje sebadôveru žiakov.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 7. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Neber mi môj dom

Výchovno – vzdelávacie cieľ:

Kognitívny cieľ: vysvetliť význam lesného spoločenstva pre zvieratá

Psychomotorický cieľ: pohybom napodobniť konkrétne zviera

Afektívny cieľ: verbálne prejsť empatiu, ak niekto príde o svoj domov: „Ako by som sa cítil/a na jeho mieste“

Doba trvania: 15 minút

Typ hry: Kolektívna didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Telesná výchova – pohyb v priestore, prírodoveda – rastliny, živočíchy, človek.

Pomôcky: kruhy.

Kognitívna senzibilizácia: motivačné hádanky:

1. Som zelená, voňavá aj farebná, ponúknem vás, hádaj čím? Zeleninou, ovocím.
2. Nie som človek, predsa žijem, stále veľa vody pijem.
3. Zelená je na jar, v lete, pavúk na nej sieti pletie.
4. Pri plote sa rozzelená, popáli ťa bez plameňa.

Postup: Žiaci sa rozdelia do malých skupín (po troch). Predstavujú zvieratá žijúce v lese. V týchto skupinách sa postavia dovnútra do kruhov. Tých kruhov je päť. Učiteľ hovorí príbeh. Začína tým, že človek vyrúbe polovicu lesa, aby postavil centrá. Zoberie dva kruhy, zvieratká z týchto kruhov sa musia rozdeliť do ostatných kruhov. Potom rozpráva ďalej, človek stavia diaľnice a zoberie jeden kruh. Postupne zoberie všetky štyri kruhy a ukáže žiakom, ako sa tie zvieratká tlačia v tom lese, ktorý ostal, tak, ako oni v jednom kruhu.

Reflexia: 1. Ako sa vám páčila táto hra?
2. Ako sa správame v lese?
3. Akým zvieratkom v lese by ste chceli byť?
4. Robila vám hra nejaké problémy?
5. Staráte sa doma aj vy o nejaké zvieratko? Ako?

Žiakov táto envirohra veľmi zaujala. Páčilo sa im napodobňovať rôzne druhy zvierat, v niektorých prípadoch bola imitácia veľmi autentická. Niekoľkí žiaci skonštatovali, že keby boli zvieratá, žilo by sa im ľahšie (hlavný dôvod medzi ostatnými bol, že by nemuseli chodiť do školy). Vymenovali zvieratá, ktoré majú doma a akým spôsobom sa o tieto zvieratá starajú.

V Prílohe 7 uvádzam príklad ďalšej envirohry pre 7. ročník k tematickému okruhu Prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana.

3. 2. 4 Ja separujem, ty separuješ

Tematický okruh: Ľudské aktivity a problémy životného prostredia

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. motivácia žiakov – motivačné hádanky o prírode,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hrovú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, rozdelí žiakov do troch skupín, dbá nato, aby boli skupiny vyrovnané,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky, kedy si zároveň overí, či žiaci pochopili týmto pravidlám,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje ako pozorovateľ, žiaci pracujú v skupinách, na konci hry učiteľ zisťuje pomocou otázok, ako žiaci pochopili významu tejto hry, ako a prečo triedime odpad,
5. realizačná fáza – hra splnila očakávanie, žiaci mali z hry veľké potešenie a zábavu, nadobudli nové vedomosti, učiteľ zhodnotil hru slovné.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ a jeho plnenie bez pripomienok,
- vysvetliť pravidlá hry,
- môže modifikovať pravidlá, podľa situácie,
- uplatňovať tvorivosť,
- svojím prístupom rozvíjať u žiakov radosť z hry.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 7. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Ja separujem, ty separuješ

Kognitívny cieľ: priradiť konkrétny odpad k príslušnému farebnému vrecu na separáciu

Psychomotorický cieľ: vkladať odpad do príslušných vriec

Afektívny cieľ: rozdeliť si úlohy v skupine (kto bude vrecia držať, kto bude odpadky vhadzovať do vriec)

Doba trvania: 10 minút

Typ hry: Kolektívna didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Telesná výchova – pohyb v priestore, slovenský jazyk – hádanky, výtvarná výchova – výroba odpadkov.

Pomôcky: farebné vrecia, imitácie odpadkov.

Kognitívna senzibilizácia: motivačné hádanky:

1. Za zimy ju, holú, sniežik zahrieva. Zjari sa nám celá bielou odieva. V lete i na jeseň živí nás, až kým jej šaty zas nespáli mráz.
2. Na ihrisku zelená sa pekný a mäkký koberec. Na ňom kvietky, aká krása! Po čom to beháš? Odpovedz!
3. Keď naprší na to, vzniká z toho zlato.

Postup: Žiaci si vytvoria triedu ako prírodnú plochu. Na kraji tejto plochy sú farebné vrecia (žlté, modré, zelené), na podlahu učiteľ rozhádže imitácie odpadkov. Žiaci pracujú v troch skupinách. Každá skupina si vyberie jedno vreco a musí do neho pozbierať všetok odpad, ktorý tam podľa farby patrí. Vyhráva tá skupina, ktorá to urobí správne a najrýchlejšie. Nasleduje rozhovor o tom, aký význam má triedenie odpadu. Rozhovor vedie učiteľ.

- Reflexia:**
1. Ako sa vám páčila táto hra?
  2. Ako triedime odpad?
  3. Prečo je dôležité triediť odpad?
  4. Ako sa vám pracovalo v skupine?
  5. Triedite odpad aj vy doma?

Na základe rozhovoru so žiakmi som sa dozvedela, že žiaci v domácom prostredí odpad vôbec neseparujú. Zo strany rodiny nie sú k tejto činnosti vôbec vedení. Niektorí sa priznali, že majú vo svojom okolí neporiadok, rozhádzané odpadky. Uvedomujú si však, že ak by tieto odpadky boli odstránené, prostredie by bolo krajšie, čistejšie.

3. 2. 5 Ktorá rastlina je tá moja

Tematický okruh: Vzťah človeka k prostrediu

Metodický postup a realizácia envirohry:

1. motivácia žiakov – motivačná pesnička, následne motivačný rozhovor,
2. prípravná fáza - pravidlá organizujú hravú činnosť tak, aby dochádzalo k plneniu výchovno – vzdelávacieho cieľa, učiteľ vysvetlí žiakom pravidlá hry, žiaci hrajú hru ako jednotlivci, nenejú pravidlá hry, žiaci sa učia o stromoch pomocou hmatu,
3. po oboznámení žiakov s pravidlami učiteľ dáva žiakom priestor na otázky,
4. učiteľ pri tejto hre vystupuje ako pozorovateľ, žiaci pracujú jednotlivito, v priebehu a na konci hry učiteľ zadáva žiakom otázky o stromoch v okolí školy,
5. realizačná fáza – hra splnila očakávanie, žiaci mali z hry veľké potešenie a zábavu, spoznávali okolie školy pomocou hmatov, víťazom bol žiak, ktorý najrýchlejšie uhádol svoj strom.

Pri tejto envirohre je úlohou učiteľa:

- stanoviť si cieľ a snažiť sa ho dosiahnuť,
- vysvetliť pravidlá hry,
- vzbudzovať dôveru,
- uplatňovať tvorivosť,
- podporovať spontánnosť.

Uvádzam návrh metodického listu pre učiteľa k vybranej envirohre, ktorú som aplikovala v 7. ročníku špeciálnej základnej školy.

Názov: Ktorá rastlina je tá moja

Kognitívny cieľ: rozlišovať známe rastliny na základe hmatu

Psychomotorický cieľ: bezpečne sa pohybovať v prírode

Afektívny cieľ: správať sa slušne počas pobytu v prírode, nevykrikovať, neodbiehať od skupiny

Doba trvania: 15 minút

Typ hry: Poznávacia didaktická hra

Medzipredmetové vzťahy: Telesná výchova – pohyb v priestore, hudobná výchova – pieseň o stromoch.

Pomôcky: šatka

Kognitívna senzibilizácia: motivačná pieseň:

Bolo raz jablčko krásne,
malo líčka červené,
jeho farba jasne žiari,
vravím mamka, daj ho mne.

Ked' som zaťala doň zúbky,
pochytil ma veľký strach,
lebo červík vyšiel z hĺbky
a stal si na svoj prah.

Postup: Učiteľ zaviaže žiakom oči šatkou. Potom ich odprevadí k stromom v okolí školy. Úlohou učiteľa je dávať žiakom jednotlivo otázky týkajúce sa stromu, pri ktorom stoja. Žiak si má pomocou hmatu zapamätať strom. Potom učiteľ odvedie žiakov zo záhrady späť, odviaže im oči a pošle ich naspäť. Žiaci pomocou predchádzajúcich hmatov a otázok učiteľa hľadajú daný strom. Vyhráva ten žiak, ktorý nájde svoj strom ako prvý.

- Reflexia:**
1. Ako sa vám páčila táto hra?
  2. Aký to bol pocit dotýkať sa stromu?
  3. Čo ste pri tom cítili?
  4. Máte v okolí vášho domu nejaké stromy?
  5. Viete aj aké sú to stromy? Staráte sa o ne? Ako?

V priebehu realizácie tejto envirohry žiaci reagovali veľmi pozitívne. Páčilo sa im, že prostredie triedy sme vymenili za školský dvor. Žiaci mali najskôr menšie problémy so správnym priradením názvu stromu len na základe hmatu a opisu, ale neskôr sa tieto problémy odstránili. Zo svojho úspechu – správneho názvu – sa veľmi tešili, tleskaním prejavovali nadšenie.

3.3 Aplikácia envirohier a ich pôsobenie na žiakov (spätná väzba)

Ak chceme u žiakov dosiahnuť a postupne rozvíjať pozitívny vzťah k prírode, k prírodným spoločnostiam, ochrane prírody, môžeme to dosiahnuť v podmienkach, kde má učiteľ pozitívny vzťah k žiakom, má veľa skúsenosti a poznatkov v danom obore. Aktivity, v tejto práci envirohry, by mali byť zaradené do každej časti vyučovacej hodiny – v čase vysvetľovania, upevňovania, overovania učiva, ale aj na záver vyučovacej hodiny. V rámci krúžkovej činnosti by mali byť aktivity hlavným bodom. Envirohry zároveň vedú žiakov k objavovaniu niečoho nového. V praxi by sa mali opierať hlavne o prebraté učivo.

Žiakom sa hranie vybraných envirohier páčilo, hranie vonku malo pozitívne ohlasy. Všetky hry mali nenáročné pravidlá, z toho dôvodu žiakov upútali, čo je pre mňa, ako učiteľa veľmi dobrou motiváciou. Žiaci reagovali na hry pozitívne a zároveň menovali aj iné predmety, kde by sa takéto hry mohli hrať. Na moju otázku - „A ako často?“, odpoveďou bolo každý deň.

Žiaci sa ďalej vyjadrili:

- učivo o prírode bolo zaujímavejšie,
- naučili sa niečo nové,
- niektorých zaujíma učivo o prírode aj mimo hrania envirohier,
- privítali by zaradenie didaktických hier do edukačného procesu na všetkých vyučovacích hodinách,
- páčilo sa im hranie hier v prírode, na školskom dvore, keďže na iných vyučovacích predmetoch to v niektorých prípadoch nie je možné, ani vhodné.

Môžem teda skonštatovať, že po realizácii aktivít žiaci kladne a so záujmom reagovali na nové učivo z prírodovedy, pamätali si viac teoretických poznatkov, ľahšie ich získavali. Aplikácia envirohier priaznivo ovplyvnila postoje žiakov k prírodovedným predmetom.

ZÁVER

Súčasná doba priniesla nielen rôzne inovatívne metódy a postupy, ale aj rôzne negatíva. Vďaka výrazným zmenám priorít u detí, žiakov, mládeže a spoločnosti dochádza v edukačnom procese k zmenám spôsobov vyučovania. Keďže najprirodzenejšou činnosťou detí je hra, ktorá plní veľmi dôležitú úlohu nielen v bežnom živote jednotlivca, ale aj v jeho edukácii. Učiteľ, ktorý chce, aby žiaci dosahovali dobré výsledky, by sa mal tvorivo rozvíjať, byť zodpovedný k svojej práci, pristupovať v edukačnom procese zaujímavo.

Prostredníctvom tejto práce som sa snažila na jednej strane podať informácie, ale zároveň poukázať na možnosti ako sa dá spestriť edukačný proces nenásilným spôsobom vo vyučovaní o prírode, o pomoci prírode, ochrane prírody. Envirohry a rôzne aktivity a ich motivačný charakter sa snažia učitelia ako tak vnímať, ale nekladú na to príliš veľký dôraz. A to aj na základe toho, že aktivity v edukačnom procese sú motiváciou pri edukácii, a tá je skoro najvýznamnejším činiteľom pri získavaní vedomostí, zručností, návykov a edukačnom procese.

Proces vzdelávania by mal byť spojený hlavne so životom človeka. Mal by docieľiť, aby žiaci nemali strach zo vzdelávania, aby sa učili pre svoje potešenie, učili sa pre svoj vlastný rozvoj, naučili sa riešiť rôzne životné situácie.

Domnievam sa, že, úspechom by bolo, keby sa envirohry vždy, alebo aspoň čo najčastejšie, zavádzali do edukačného procesu, a to nielen v učive o prírode, ochrane prírody, ale aj v iných vyučovacích predmetoch alebo mimoškolských aktivitách. Vďaka týmto aktivitám spríjemňujeme žiakom čas, ktorý trávia v škole.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BROŽÍK, V. 1987. Estetika všedného dňa. Smena, Bratislava. 1987
2. HRICOVÁ, I. – JAKUBÍKOVÁ, J. – TULENKOVÁ, M. 2003. Hry a kolektívne úlohy v prírodopise. Metodicko – pedagogické centrum. Prešov: 2003. ISBN 80 – 8045- 294 – 6
3. KÁROVÁ, V. 1996. Didaktické hry vo vyučovaní matematiky na 1. st. ZŠ. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1996. ISBN 80-7043-303-5
4. MOŠNA, F. a kol. 1990. Didaktika základov techniky. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-7066-271-9
5. OBERT, V. 2002. Detská literatúra a čitateľský rozvoj dieťaťa. Nitra: ASPEKT, s. r. o., 2002
6. PIKNOVÁ, V. 1999 – 2000. Tvorivá práca s didaktickou hrou. In: Naša škola. Roč. III, 1999 – 2000, č. 7
7. ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV. 2009. Štátny vzdelávací program – Environmentálna výchova – Prierezová téma. Bratislava, 2009
8. VERKINOVÁ, A. 2001 – 2002. Hra a tvorivosť v matematike na 1. stupni. In: Naša škola. Roč. IV, 2001 – 2002, č. 7

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Stromy

Príloha 2 Zem

Príloha 3 Hniezdo

Príloha 4 Eko

Príloha 5 Klip, klap

Príloha 6 Voda

Príloha 7 Kamarát

Príloha 1 Stromy

1. Názov: Ktoré sú stromy bez šiat?

Cieľ: Vizualne rozlišovať niektoré druhy stromov prostredníctvom ich charakteristických listov

Doba trvania: 20 minút

Pomôcky: papier s názvami stromov, listy stromov, lepidlo

Pravidlá hry: Žiaci sú rozdelení do skupín, učiteľ rozdá žiakom papiere s názvami stromov, o ktorých predtým hovorili, aj ich videli, potom im rozdá listy týchto stromov. Žiaci potom roztriedia tieto listy do párov k napísaným stromom tak, ako k sebe patria, čiže prilepia ich na papier.

Metodické poznámky: Je to skupinová práca žiakov, učiteľ pred touto aktivitou vedie so žiakmi rozhovor o týchto stromoch, o ich tvaroch, konároch, kmeni, korune. Aktivitu môžeme doplniť aj obrázkami stromov.

2. Názov: Stromy v reči

Cieľ: Vymenovať niektoré vlastnosti vybraných druhov stromov

Doba trvania: 5 minút

Pomôcky: kartičky s nedokončenými vetami.

Pravidlá hry: Žiaci pracujú samostatne, každý žiak dostane kartičky s nedokončenými vetami typu: Som vysoký ako....., Som štíhly ako....., Som mocná ako..... . Učiteľ sa pýta žiakov, aké druhy stromov sú vhodné na dokončenie daných viet. Žiaci hovoria názvy stromov podľa vlastností, ktoré majú. Aj sami môžu vymyslieť podobné vety.

3. Názov: Háďaj na čo myslím

Cieľ: Rozlišovať názvy niektorých druhov stromov na základe ich charakteristických znakov

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: obrázky stromov.

Pravidlá hry: Jeden žiak sa postaví pred ostatných, jeho spolužiaci kladú otázky, podľa ktorých musia uhádnuť, na aký strom tento vybraný žiak myslí. Žiak odpovedá iba slovami: áno alebo nie. Myslený strom: breza. Kladené otázky typu: Je vysoký? Jeho kmeň je hneď farby? Žiak, ktorý to uhádne, nepovie nahlas názov stromu, ale v obrázkoch stromov nájde daný strom a ukáže ho žiakovi aj ostatným. Ak je to ten strom, vymieňajú sa v háďaní.

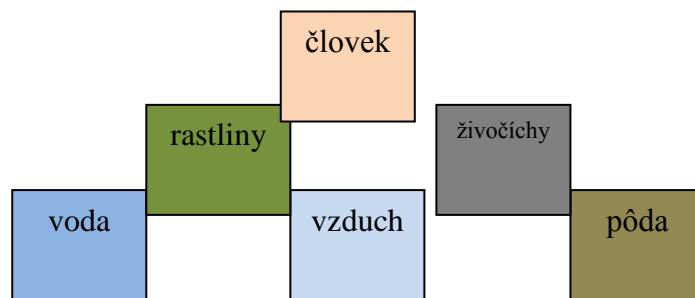
1. Názov: Zem

Ciel': Vysvetliť „miesto“ človeka na zemi

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: veľké kocky, fixky

Pravidlá hry: Žiaci si na kocky, ktoré si vyrobia na výtvarnej škole napíšu slová voda, vzduch, pôda, rastliny, živočíchy, človek, alebo ako náhradu tam napíšu „ja“. Potom si z tých kociek postavia pyramídu, na spodok pyramídy dajú tri kocky s názvami vzduch, voda, pôda, do strednej časti dajú kocky rastliny, živočích, a nakoniec hore postaví kocku s názvom človek, alebo „ja“. Potom si jeden žiak vyskúša vybrať nejakú kocku z pyramídy okrem človeka. Je jasné, že keď zoberie akúkoľvek kocku z pyramídy, pyramída sa rozpadne.

2. Názov: Škrtenie

Ciel': Definovať, čo znamená znečisťovanie prírody, ochrana prírody

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: tabuľa, kriedy

Pravidlá hry: Na tabuli sú pripravené slovné spojenia týkajúce sa ochrany našej planéty, napr. znečistená voda, olej vo vode, filter na vodu, plyny v ovzduší, výfuky z áut, odpadová skládka, zberné suroviny, pitná voda, dažďová voda. Žiaci stoja v dvoch radoch, prvý má v ruke farebnú kriedu. Učiteľ prečíta otázku a povie: „Teraz“. Žiak má farebnou kriedou preškrtnúť ten názov, ktorý je odpoveďou. Napr.: Na to, aby sme získali čistú, nezávadnú vodu, potrebujeme..... Žiak preškrtnie slovné spojenie – filter na vodu.

1. Názov: Vtáacie hniezdo

Ciel': Auditívne rozlišovať správanie niektorých druhov vtákov

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: škatuľa, noviny

Pravidlá hry: Žiaci si vyrobia z veľkej škatule vtáacie hniezdo. Na jednej strane vystrihneme otvor veľkosti hlavy, otvor sa zakryje novinami. Jeden zo žiakov si dá hlavu do škatule, schová si ju novinami, ostatní žiaci sú vtáčiky, prilietajú ku škatuli. Po príchode ostatných ku škatuli, žiak vykukne zo škatule a napodobní nejaký zvuk vtáčika. Ak je nejaký žiak v triede, ktorý je rovnaký vtáčik, vydá ten istý zvuk a vytvorí pár. Vyberú iného žiaka, ktorý urobí to isté. Páry sa navzájom hľadajú len pomocou rovnakého zvuku.

Metodické poznámky: Hru usmerňuje učiteľ, dáva pozor, aby žiaci medzi sebou nekomunikovali iným spôsobom, ako zvukom vtákov. Víťazmi sú všetci, ktorí si nájdu svoj pár.

2. Názov: Kto s kým?

Ciel': Aplikovať vedomosti o neživých prírodných zdrojoch

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: písacie potreby

Pravidlá hry: Žiaci majú na tabuli napísané slová v dvoch stĺpcoch. V jednom stĺpci sú napísané prírodné neživé zdroje (uhlie, ropa, zemný plyn, slnečné žiarenie, vodná energia), v druhom stĺpci oproti sú napísané formy ich využitia (kúrenie, výroba benzínu, výroba nafty, Slnko, elektrina, vykurovanie, varenie, tankovanie). Úlohou žiakov je pospájať, čo k sebe patrí.

Metodické poznámky: Učiteľ na základe vysvetľovania nabáda žiakov k správne vytváraniu dvojíc. Väčšina prírodných zdrojov z tabule je žiakom známa z bežného používania v domácnosti i mimo nej.

1. Názov: Ekoobchod

Ciel': Odlíšiť biopotraviny od „klasických“ potravín

Doba trvania: 20 minút

Pomôcky: použité obaly z tovarov, rôzne druhy tašiek

Pravidlá hry: Učiteľ vyberie zo žiakov jedného, kto bude mamou, kto bude predavač.

Mama posielala svoje deti do obchodu. Každé dieťa dostane tašku, v obchode si žiaci vyberajú z ponúknutého tovaru len ten, ktorý majú na zozname nákupu. Pri príchode k mame, musí mama vytriediť tovar len z tých tašiek, ktoré sú ekologické a vybrať z nich len ten druh tovaru, ktorý je bioprodukt. Ak to urobí správne, dostáva body za každý druh tovaru. Potom si žiaci úlohy vymenia. Vyhráva ten, kto má najviac získaných bodov.

Metodické poznámky: Učiteľ vedie pred touto aktivitou rozhovor o triedení odpadu, čo je bioprodukt, aké má označenie, kde ho nájdeme, čo je to ekologické nakupovanie. Počas priebehu hry učiteľ dáva do obchodu priebežne rôzne druhy obalov z potravín, aby si žiaci nevyberali vždy ten istý druh tovaru, tým by pomohli mame, ktorá si vyberá z tašiek.

2. Názov: Tajomné vrečko

Ciel': Vizuálne rozlišovať prírodný odpad

Doba trvania: 15 minút

Pomôcky: vrečko, prírodný materiál – šišky, lístie, ihličie, kamene, piesok, papier, obal z cukríkov, žuvačka, plastová fľaša, sklenená guľôčka, plastový pohárik.

Pravidlá hry: Učiteľ schová do vrečka, ktoré je nepriehľadné veci, ktoré patria do prírodného odpadu aj do odpadu, ktorý vyhodí človek. Žiak má zaviazané oči, vyberie si z vrecúška nejakú vec a háda, čo je to za odpad, či je prírodný alebo vyprodukovaný človekom. Ak uhádne, dostáva za to bod. Takto sa vystriedajú všetci žiaci. Vyhráva ten žiak, ktorý si nazbiera za uhádnuté veci najviac bodov.

PRÍLOHA 5 Klip, klap

1. Názov: **Fotografovanie**

Ciel': Všímať si rôzne detaily v prírode

Doba trvania: 15 minút

Pomôcky: písacie potreby

Pravidlá hry: Žiaci sú rozdelení do skupín. Jeden z páru je fotograf, druhý je jeho fotoaparát. Žiak, ktorý predstavuje fotoaparát má zatvorené oči, a ten druhý ho vedie po priestore vonku. Keď fotograf zbadá v prírode niečo pre neho zaujímavé, nastaví tvár fotoaparátu na danú rastlinku, alebo prírodninu, povie: „Cvak“ a fotoaparát otvorí na sekundu oči a snaží sa zapamätať si z danej prírodniny, pozorovaného objektu, čo najviac. Po tom ako si fotograf odfoť niekoľko zaujímavých vecí, fotoaparát zoberie písacie potreby, papier a nakreslí všetko, čo si zapamätal z fotenia. Dvojice si porovnávajú výsledky fotenia. Tá dvojica, ktorá si zo sledovaných objektov zapamätala čo najviac detailov, vyhráva.

2. Názov: **Klip – klap bocian**

Ciel': Vysvetliť, čo znamená kyslík pre človeka

Doba trvania: 15 minút

Pomôcky: lístočky s názvami vecí, ktoré znečisťujú a neznečisťujú zvuk.

Pravidlá hry: Žiaci predstavujú bociana Klip – klapa, stoja v kruhu. Vo vnútri kruhu stojí učiteľ. Pri sebe má lístočky s názvami vecí, napr.: autá, sprej, listy, stromy, hnilé potraviny, komín, kvety.... Žiaci majú ruky spojené pred sebou v tvare veľkého zobáka. Učiteľ postupne číta názvy z lístkov, ak prečíta názov, kde je niečo škodlivé pre ovzdušie a dýchanie, tak žiaci neotvorí zobák, ak má niečo prospešné pre čistý vzduch, žiaci otvoria zobáky a povedia: Klip, klap. Žiak, ktorý otvorí alebo neotvorí zobák v správnom momente, vypadáva z kruhu. Vyhráva ten, kto zostane posledný.

1. Názov: Potreba čistej vody nás spája

Ciel: Vysvetliť význam vody pre život človeka

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: žiadne

Pravidlá hry: Aktivitu začína hrať jeden hráč, ktorý stojí v strede kruhu a hovorí: Po mojej pravej ruke hľadám toho, kto má pri umývaní zubov pustenú vodu. Zo žiakov vybehne ten, koho sa to týka. Hráč pokračuje ďalej: Po mojej ľavej ruke hľadám toho, kto po umývaní podlahy vylieva vodu do záhrady. Vybehne niekto, koho sa týka táto veta. V hovorení pokračujú ďalej tí žiaci, ktorí sa už držia jednej ruky. Hra sa potupne dostáva do štádia, keď sa všetci na oboch stranách držia za ruky v skupinách. Víťazom je tá skupina, kde je najviac žiakov s kladným vzťahom k vode a jej šetreniu a čistoty.

PRÍLOHA 7 Kamarát

1. Názov: Nájdi si kamaráta

Ciel': Spoznávať niektoré druhy zvierat prostredníctvom ich charakteristických zvukov

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: obrázky zvierat, šatky, krabička.

Pravidlá hry: Žiak si vyberie z krabičky jeden obrázok zvieratá. Prečíta ho a zaviaže si oči. Také isté zviera si vyberú ešte ďalší traja žiaci. Všetci majú zaviazané oči, musia sa nájsť a vytvoriť skupinu s rovnakými zvieratami, ale môžu sa hľadať len pomocou zvukov.

Metodické poznámky: Obmenou hry môže byť aj to, že žiaci sa hľadajú podľa iného typického znaku zvierat, napr. hlučné zvieratá, tiché zvieratá, vtáky, hmyz. Vždy vytvárajú rovnaké skupiny.

2. Názov: Dobrá farba

Ciel': Prakticky využiť vedomosti o triedení odpadu

Doba trvania: 10 minút

Pomôcky: žiadne

Pravidlá hry: Žiaci sedia v kruhu. Jeden žiak povie farbu kontajnera a ukáže prstom na toho žiaka, od ktorého očakáva odpoveď. Ten musí v krátkom časovom limite povedať odpad, ktorý do toho kontajnera patrí. Keď odpovie správne, povie ďalší odpad a ukáže na ďalšieho žiaka, ktorý mu odpovie na farbu kontajnera. Z hry vypadávajú tí žiaci, ktorí sa pomýlia, alebo dlho rozmýšľajú nad odpoveďou. Víťazom sa stáva žiak, ktorý ostáva v kruhu ako posledný.